

▶ BATARYA VE ATIK BATARYALARA İLİŞKİN AVRUPA BİRLİĞİ YÖNETMELİĞİ

Avrupa Birliği tarafından; Emisyon Ticaret Sistemi (ETS), AB İklim Yasası, Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM/CBAM)'ndan sonra çevre hukuku alanında bir yeni düzenlemeye daha imza atıldı. 2050 yılında iklim-nötr ilk kıta olma hedefine ulaşmak için bu kez de batarya ve atık bataryalarda AB pazarını etkileyecek kurallar getirildi.

Bu doğrultuda 2008/98/EC sayılı Atık Direktifi ile Piyasa Gözetimi ve Ürünlerin Uygunluğuna ilişkin 2019/1020/EC sayılı AB Yönetmeliğini tadil eden ve bataryalar ile atık bataryalara ilişkin 2006/66/EC sayılı mevcut AB Direktifini yürürlükten kaldıran 12 Temmuz 2023 tarihli 2023/1542 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönetmeliği ("Yönetmelik"), 28 Temmuz 2023 tarihli ve L 191/1 sayılı AB Resmî Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

Düzenlemenin Amacı Nedir?

Yönetmelik, bataryaların çevre üzerindeki olumsuz etkilerin önlenmesini, azaltılmasını, tüm bataryalar için güvenli ve sürdürülebilir bir batarya değer zinciri sağlanmasını hedeflemektedir.

Bu kapsamda Yönetmelik; batarya üretiminin karbon ayak izindeki artışı, ham madde kaynaklarını ve arz güvenliğini göz önünde bulundurarak aynı zamanda yeniden ve farklı amaçlarla kullanım ve geri dönüşümün kolaylaştırılmasını hedeflemektedir.

Bu kapsamda bataryaların çevresel performansında ve bataryaların yaşam döngüsünde yer alan üreticiler, distribütörler ve son kullanıcılar gibi tüm aktörlerin faaliyetlerinin iyileştirilmesi süreçleri göz önünde bulundurulmaktadır.

Hangi Tip Araç Bataryaları Yönetmelik Kapsamına Girer?

Yönetmelik, Birlik içinde üretilmesine veya ithal edilip edilmediğine bakılmaksızın Birlik içinde piyasaya sürülen veya hizmete sunulan tüm batarya kategorilerine uygulanacaktır. Bir başka deyişle; söz konusu Yönetmelik ile getirilen düzenlemeler, tüm atık taşınabilir bataryalar, elektrikli araç bataryaları, endüstriyel bataryalar, çoğunlukla araçlar ve makineler için kullanılan marş, yıldırım ve ateşleme (SLI) bataryaları ile elektrikli bisiklet ve e-scooter gibi hafif araçlar için bataryalar dâhil olmak üzere tüm bataryalar için geçerli olacaktır.

Hangi Tedarikçiler Bu Yeterlilikleri Karşılmalıdır?

Bu Yönetmelik; bir bataryanın belirli bir ürün için özel olarak tasarlanmış olup olmadığına, genel kullanıma yönelik olup olmadığına, bir ürüne dahil edilip edilmediğine veya kullanılacağı ürünle veya ayrı olarak tedarik edilip edilmediğine bakılmaksızın uygulanacaktır. Dolayısı ile görüleceği üzere söz konusu düzenleme Avrupa Birliği pazarında ithalat, ihracat ya da tedarik zincirinde yer alan tüm aktörler için özel önem arz etmektedir.

Piyasaya Sürme Zamanına Göre Hangi Satışlar Bu Kapsama Girer?

Önemle belirtmek isteriz ki; bu anlamda "piyasaya sürme zamanı", karşılığında ödeme yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın bataryanın üretici veya ithalatçı tarafından ticari bir faaliyet kapsamında dağıtım, tüketim veya kullanım amacıyla Birlik pazarında ilk kez temin edildiği zaman olarak kabul edilecektir. Bu nedenle, Yönetmelik'te öngörülen yükümlülüklerin bu Yönetmeliğin uygulama tarihinden önce; toplamda Birlik içinde stokta bulunan bataryalar için dağıtıcılar, perakendeciler, toptancılar ve üreticilerin satış birimleri, bu gereklilikleri karşılamak zorunda değildir.

Yönetmelik, tüm Üye Devletlerde tamamen bağlayıcı ve doğrudan uygulanabilir olacaktır.

Düzenleme ile Gelen Kurallar Nelerdir?

Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın 114. Ve 192. Maddeleri dayanak alınarak, AB ortak pazarında serbest dolaşım ve eşgüdümlü uygulama gereklilikleri ve çevre politikaları kapsamında bataryalar için de düzenleme yapılmıştır.

1. Endüstriyel bataryalar ve elektrikli araç bataryalarının geri dönüşüm oranlarının, aktif malzemelerinde bulunan kobalt, kurşun, lityum veya nikel yüzdesinin ve bu malzemelerin atık malzemelerden geri kazanılan yüzdesini içeren belgelerle birlikte sunulması gerekmektedir.

• Dış depolama hariç 2 kWh'den büyük kapasiteli endüstriyel bataryalar, elektrikli araç bataryaları ve SLI bataryalar için;
* 18 Ağustos 2028 tarihinden itibaren belirli aktif malzemelerde kobalt, kurşun, lityum veya nikel içeriyorsa, her batarya modeli için belirli oranlarda bu malzemelerin geri kazanılan yüzdesini içeren belgeler sunulmalıdır. 18 Ağustos 2033 tarihine kadar, dış aktif malzemelerde kobalt, kurşun, lityum veya nikel içeren Hafif Taşıt Bataryaları (HTP bataryalar) için uygulanacaktır.

* 18 Ağustos 2031 tarihinden itibaren teknik belgeler sunulmalıdır. Söz konusu teknik belgeler; özellikle dış aktif malzemelerde geri kazanılan kobalt, kurşun, lityum veya nikel yüzdesini ve atıktan geri kazanılan kurşun yüzdesini içermeli ve her batarya modeli için minimum oranları belirtmelidir. Söz konusu minimum oranlar Yönetmeliğin 8. Maddesinde kobalt için %16, kurşun için %85, lityum için %6 ve nikel için %6 olarak belirlenmiştir.

* 18 Ağustos 2036 tarihinden itibaren teknik belgeler sunulmalıdır. Söz konusu teknik belgeler; dış aktif malzemelerde geri kazanılan kobalt, kurşun, lityum veya nikel yüzdesini ve atıktan geri kazanılan kurşun yüzdesini içermeli ve her batarya modeli için minimum oranlar belirtmelidir. Söz konusu minimum oranlar Yönetmeliğin 8. Maddesinde kobalt için %26, kurşun için %85, lityum için %12 ve nikel için %15 olarak belirlenmiştir. Hafif Taşıt Bataryaları (HTP bataryaları) için de uygulanacaktır.

- Bataryaların hâlihazırda bu tür işlemlere tabi tutulmuş olması ve bu işlemlerden önce piyasaya sürülmüş veya hizmete sunulmuş olması halinde yukarıdaki düzenlemelere tabii değildir.

2. Üreticilerin, AB pazarına ilk kez sundukları bataryalara ilişkin Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (Extended Producer Responsibility-EPR) getirilmektedir.

- Üreticiler, ilk kez bir Üye Devletin toprakları içinde piyasaya sundukları bataryalar için genişletilmiş üretici sorumluluğuna sahip olacaklardır. Bu kapsamda bir ekonomik işletmenin; yeniden kullanım için hazırlık, farklı amaçla kullanım için hazırlık, amaç değiştirme veya yeniden üretim işlemleri sonucunda bir Üye Devletin toprakları içinde ilk kez piyasaya sunduğu bir batarya söz konusu olur ise Yönetmelik kapsamında bu işletmeler bataryanın üreticisi olarak kabul edilecek ve genişletilmiş üretici sorumluluğuna sahip olacaktır.
- Bu üreticiler, bataryalarını sattığı her Üye Devlette genişletilmiş üretici sorumluluğu için yetkilendirilmiş temsilci atayacaktır.
- Üreticiler, genişletilmiş üretici sorumluluğu yükümlülüklerini yerine getirmek üzere aynı zamanda yetkilendirilmiş bir üretici sorumluluk organizasyonunu da atayabilecektir.

Üye Devletlerde birden fazla üretici sorumluluğu organizasyonunun üreticiler adına genişletilmiş üretici sorumluluğu yükümlülüklerini yerine getirmek üzere yetkilendirilmiş olduğu durumda, bu organizasyonlar, taşınabilir bataryaların türüne, kimyasal bileşimine, durumuna, markasına veya kökenine bakılmaksızın, taşınabilir bataryaları ilk kez piyasaya sundukları AB üyesi bir devletin ("Üye Devlet") topraklarında, tüm atık taşınabilir bataryaların ayrı ayrı toplandığından emin olmalıdır.

3. Bataryaların izlenebilmesi amacıyla, bataryaların modeli, içeriği ve geri dönüşüm koşulları gibi detaylı bilgilerin yer aldığı Dijital Batarya Pasaportu uygulamasına geçilecektir.

- Yönetmeliğin 77. maddesine göre; 18 Şubat 2027'den itibaren, her bir LMT batarya, 2 kWh'den büyük kapasiteli her endüstriyel batarya ve her elektrikli araç bataryası, pazarlanan veya hizmete sunulan her bataryanın elektronik bir kaydına sahip olmalıdır. ("Batarya Pasaportu")
- Batarya pasaportu, batarya modeline ilişkin bilgileri ve bireysel bataryaya özgü bilgileri içermelidir. Buna göre bildirimde bulunan kurumlar, piyasa denetimi yetkilileri ve AB Komisyonu tarafından erişilebilecek bilgiler ve genel halka açık erişilebilir bilgiler ve benzeri hususlar yer almalıdır.

4. Hedefler

- En geç 31 Aralık 2025 tarihine kadar, geri dönüşüm verimliliği hedefleri en az;
 - * Kurşun-asit bataryaların ortalama ağırlığının %75'i kadar,
 - * Lityum tabanlı bataryaların ortalama ağırlığının %65'i kadar,
 - * Nikel-kadmiyum bataryaların ortalama ağırlığının %80'i kadar;
 - * Diğer atık bataryaların ortalama ağırlığının %50'si kadar olarak belirlenmiştir.
- En geç 31 Aralık 2030 tarihine kadar geri dönüşüm hedefleri en az;
 - * Kurşun-asit bataryaların ortalama ağırlığının %80'i ve
 - * Lityum tabanlı bataryaların ortalama ağırlığının %70'i kadar olarak belirlenmiştir.

	Geri Kazanım Hedefleri En Az	Geri Dönüşüm İşlemleri En Az
	En geç 31 Aralık 2027	En geç 31 Aralık 2031
Kobalt	<u>% 90</u>	<u>% 95</u>
Bakır	<u>% 90</u>	<u>% 95</u>
Kurşun	<u>% 90</u>	<u>% 95</u>
Lityum	<u>% 50</u>	<u>% 80</u>
Nikel	<u>% 90</u>	<u>% 95</u>

I. Yürürlük

Yönetmelik, 17 Ağustos 2023 tarihinde yürürlüğe girecek olup, 18 Şubat 2024 tarihinden itibaren uygulanacaktır. Bununla birlikte; Yönetmeliğin Taşınabilir bataryaların ve LMT bataryaların çıkarılma ve değiştirilmesine ilişkin 11. maddesi 18 Şubat 2027 tarihinden itibaren uygulanacaktır.

Yönetmeliğin Uygunluk Değerlendirme Prosedürlerine ilişkin 17. Maddesi ve İktisadi Teşebbüslerin yükümlülüklerinin düzenlendiği 6. Bölüm ise 18 Ağustos 2024 tarihinden itibaren uygulanacaktır.

II. Sonuç ve Değerlendirmeler

Atık yönetimi ve sürdürülebilirlik, günümüzün en büyük küresel zorluklarından biridir. Atık bataryaların doğaya yeniden kazandırılması ve karbon ayak izinin azaltılması, çevresel ve ekonomik açıdan büyük öneme sahiptir. Avrupa Birliği politikaları içinde de çevre politikaları özel bir yer tutmakta ve uluslararası alanda çevre konularında öncü rol oynamaktadır. Bununla birlikte; kararlaştırılacak çevre politikalarında ve özellikle de çevre standartlarında farklı uygulamalara gidilmesi, ekonomide haksız rekabetin yaşanmasına sebep olabileceğinden, bu tür düzenlemelerde hem üye devletleri hem de üye devletlerle ticarete bulunan aktörleri ilgilendirecek kurallar yer almaktadır. Dolayısı ile bu tür düzenlemeler yalnızca Birlik üyelerini değil, Birlik ile ticaret yapan ithalatçı ve ihracatçı tüm ekonomik aktörleri de yakından ilgilendirmektedir.